

ÁTTEKINTÉS AZ ERDÉSZETI FELSŐOKTATÁS HELYZETÉRŐL

DR. SZODFRIDT ISTVÁN

Az erdészeti felsőoktatás helyzetét az erdőgazdálkodás jelenlegi gyakorlatából kiindulva lehet legjobban megítélni, ezért bevezetőül érdemes néhány olyan, mai gazdálkodásra jellemző vonást a teljesség igénye nélkül felsorolnom, amelyek az oktatással kapcsolatos igényeket is meghatározzák. Ezek a következők:

- az erdőkben dolgozó kézimunkaerő létszáma a korábbiak töredékére csökkent;
- emiatt erősödik a gépesítés és kemizálás iránti igény;
- az erdőgazdálkodás vállalati keretben működik, nyereségérdekelt ágazat;
- az erdőgazdálkodás ipari jellegű tevékenységgé alakult, rendszerszemléletű munkavégzést igényel;
- az ipari tevékenység fokozódása miatt, az erdőgazdálkodás nincs abban a helyzetben, hogy a hagyományos erdőképet minden területen megőrizze, a természetes és természetszerű erdők helyére ipari erdőültetvényeket kell sok helyen tenni;
- fokozódnak az erdők immateriális szolgáltatásai iránti igények.

Az erdőmérnököket két szintre tagolható munkakörök ellátására kell felkészítenünk:

- termelési folyamatok tervezése, vezetése, fejlesztése a közvetlen termelő-szférán belül (EFAG-ok, tsz-ek, ÁG-ok, egyéb erdőgazdálkodási szervezetek);
- közvetlen termelői körön kívüli állami, szakigazgatási, kutatói, tervezői, oktatói stb. feladatok ellátása, valamint az erdő folyamatos hozamának felkutatása, bővítése (felsőbb irányítószervek, hatóságok, tervező-szervező vállalatok, erdőrendezési szervezet, oktatási és kutatóhelyek, OKTH stb.).

Fentiek alapján leszögezhetjük, hogy az erdőmérnökképzésben továbbra is a műszaki és biológiai képzés magas szintjét kell megvalósítanunk, a gyakorlati és elméleti foglalkozásokat megfelelő arányban kell tartanunk, a műszaki és biológiai alap és a rá épülő tudományágakon kívül az erdészeti ökonómia és üzemszervezés ismereteit kell átadnunk hallgatóinknak, valamint számolnunk kell új tudományterületek oktatásba kapcsolásával (számítástechnika, biotechnológia stb.).

Az Erdészeti és Faipari Egyetemen jelenleg folyó képzés helyzetének áttekintése

Az Erdészeti és Faipari Egyetem három karán (erdőmérnöki, faipari mérnöki, földmérési és földrendezői főiskolai) hét szakon folytat a népgazdaság igényeinek megfelelő oktató-nevelő munkát. A hallgatói létszám adatok a túloldali első táblázat szerintiék.

A papíripari üzemmérnökök kiegészítő képzése 1985. febr. 1-én kezdődött, 25 fővel. A végzett hallgatók iránti igényt mutatja a túloldali második táblázat.

	1984	1985
<i>Erdőmérnöki kar</i>		
erdőmérnöki szak	243	253
<i>Faipari mérnöki kar</i>		
faipari mérnöki szak	139	144
faipari üzemmérnöki szak	75	80
faipari üzemmérnöki levelező tagozat	65	68
faipari üzemmérnöki kiegészítő levelező képzés	—	25
<i>Földmérő és földrendező főiskolai kar</i>		
nappali	144	146
levelező	33	37

	Erdőmérnöki szak	Faipari szak	Faipari üm. szak	Földm. földr. üm. szak
Végzett hallgatók száma	49	30	29	52
— ebből külföldi hallgató	—	2	1	—
— társadalmi ösztöndíj alapján elhelyezkedők száma	23	6	6	20
— pályázatra jogosultak	26	22	22	32
— meghirdetett álláshelyek száma	72	81	75	62

Széles körű, gyakorlati szakemberek véleményét kikérő előkészítő munka eredményeként, 1983. szept. 1-én, a földmérői és földrendezői karon új tantervet vezettünk be. A tapasztalatok pozitívak, különösen eredményes a számítástechnika szaktárgyakon belüli alkalmazása.

Az 1984—85-ös tanévet új tanterv szerint kezdték az erdő- és faipari mérnöki kar I. éves hallgatói. A faipari üzemmérnök hallgatók új tantervét az 1985—86-os tanévtől vezetjük be.

Az oktatás tartalmi korszerűsítése terén nagy figyelmet fordítottunk a tantárgyi programok átdolgozására, a tananyag fejlesztésére. Az oktatás korszerű segédeszközei terén nem rendelkezünk kellő felszereltséggel. Sopronban egy, Székesfehérváron szintén csak egy tantermünk rendelkezik fekete-fehér videotechnikával. Nyelvi laboratóriumunk felszereltsége a korszerű követelményektől elmarad. Folyamatban van a számítástechnikai bázis bővítése, a számítástechnikai oktatás kiszélesítése.

Az egyetemen folyó oktatómunka iránti érdeklődést igyekeztünk tervszerű propagandamunkával segíteni, nehézségeink e téren nincsenek. Ezt jelzi, hogy 1985-ben az erdőmérnöki karon 3,5—3,0-szoros túljelentkezést, a többi karon 1,2—1,5-szörös túljelentkezést tapasztalhattunk.

Az egyetem keretében aktív közművelődési és sporttevékenység folyik. Sportolóink közül a kosárlabdázók, céllövők, tájfutók értek el figyelemre méltó eredményeket. Működik fotóklub, tánczenekar, dzsesszklub. Emellett az Ürmös táncgyűttest (népi táncsoport) szintén aktív tevékenységgel jellemezhetjük.

Nemzetközi együttműködési szerződések keretében nyári cseregyakorlatokat, tanulmányutakat szervezünk hallgatóink részére, elsősorban csehszlovák, szovjet, osztrák, nyugatnémet és NDK szakintézményekkel vannak élő és jól működő kapcsolataink.

Az egyetem különböző tanszékein jelentős erdészeti kutatómunka folyik. Alap kutatásokat az IP—6, IP—7 és TCP—9 jelű kutatási programokban, a tudománypolitikai bizottság és az OKTH kutatási témáiban folytatunk. Diszciplináris kutatási témáink száma mintegy 50 db. Ezenkívül kiterjedt szerződéses kutatómunkát is végzünk, évente mintegy 12—13 millió Ft bevétellel.

Nappali hallgatóinknak mintegy 15%-a tevékeny részt vállal a tudományos diákkörök munkájában is. Évente mintegy 20 dolgozat elkészítésével számolhatunk.

Egyetemünk a szakmai továbbképzés bázisintézménye is. A továbbképzés jellemző adatait a táblázat adatai szemléltetik (1984):

TANFOLYAMOK

<i>Erdőmérnöki kar</i>	Fő
mgtsz erdészeti ágazatvezetők	13
munkavédelem	22
erdészetvezetők, -helyettesek	19
erdőfelügyelők	39
erdőállomány-gazdálkodás fejlesztése	63
faanyagvédelem	10
fakitermelés, munkarendszerek szervezése	17

Faipari mérnöki kar

fűrészüzem-vezetők	17
faipari gépek, berendezések karbantartása	10

SZAKMÉRNÖK-, SZAKÜZEMMÉRNÖK-KÉPZÉS

Erdőmérnöki kar

fatermesztési	28
tájrendezés, környezetvédelem	24

Faipari mérnöki kar

fűrész- és lemezipari szakmérnöki szak	17
--	----

Földmérő és földrendezői kar

geodéziai adatfeldolgozó	20
--------------------------	----

Az Erdészeti és Faipari Egyetem röviden felvázolt helyzete alapján úgy tűnik, hogy az oktató-, nevelő- és kutatómunka jó színvonalon folyik, ehhez megfelelő tárgyi és személyi feltételek adóttak, az intézménnyel szembeni társadalmi igények kielégíthetők. Mindezt segítik a gyakorlati oktatás elmélyítését szolgáló bázisgazdaságaink is. Az elmodottak azonban nem jelentik azt, hogy nincsenek gondjaink és nem kellene a fejlesztés érdekében további lépéseket tennünk. Közülük néhányat az alábbiakban felsorolunk:

- új oktatási formák kikísérletezését fontosnak tartjuk, ehhez megfelelő műszerbázist és oktatási szemléltetőeszköz-tár bővítését látjuk jónak;
- bővítenünk kell hallgatóink egyéni foglalkoztatásának elmélyítését, alkotó, önálló cselekvésre felkészítését;
- az oktatásban foglalkoztatott dolgozóink egy része nem annyira hivatástudatból, mint inkább egzisztenciális okokból marad Sopronban, továbbá

- az oktatók anyagi dotálása is elmarad az üzemi lehetőségektől, mindez az oktatók kiválasztásában nemegyszer negatív szelekciót eredményez;
- az elmúlt években a szaktárgyak száma erősen csökkent, ennek a folyamatnak megállítása, netán visszafordítása szükséges;
 - a szaktantárgyak oktatási ideje is csökkent, az ismeretek bővülésével ez sokszor megoldhatatlan időzavarokat okoz;
 - az egyetem műszerparkja erkölcsileg is, materiálisan is gyorsan elavul, a műszer- és vegyszerbeszerzési nehézségek fékezik az oktató- és kutatótevékenység kiszélesítését, megújítását.
 - aránytalanul kevés az oktatási, kutatási segéd-szakszemélyzet létszáma, ez a kutató- és oktatómunkát hathatósan fékezi;
 - jobban ki kell használnunk hallgatóink nyári szakmai gyakorlatát gyakorlati ismereteik bővítése céljára;
 - a tanulmányi erdőgazdaság által nyújtott oktatási lehetőségeket javítanunk kell.

Összefoglaló ajánlás

Az erdészeti szakoktatás kérdései, szakmai részletei ritkán kapnak hangot erdészeti szakfolyóiratok hasábjain (a pedagógiai célzatú folyóiratok nem jutnak el a szakma minden részéhez!), ezért javasoljuk ezeknek a kérdéseknek nagyobb teret adni a szakajtóban. A szakoktatás alapozza meg szakmánk jövőjét, ezért részletkérdései is figyelmet kívánnak.

AZ ERDŐMŰVELÉS OKTATÁSÁNAK KAPCSOLATA A GYAKORLATTAL

DR. CSESZNÁK ELEMÉR

Az erdőművelés oktatása és gyakorlata közt elég jól nyomon követhető összefüggés van. Az erdészeti szakoktatás megindulását a gazdálkodás színvonalának emelése iránti törekvés sarkallta. Egyes uradalmak és földbirtokoságok már a XVI. sz. második felében alkalmaztak erdőbírákat és erdőmestereket. Többnyire azonban — mivel az erdészet leginkább a bányák faanyagigényét elégítette ki — bányászszakemberek látták el az erdészeti feladatokat. A XVII. és XVIII. században mind több erdőbirtokos alkalmazott szakképzett erdőmestereket, akiket a monarchia ausztriai területéről hoztak hazánkba. Nagyon természetes, hogy ezekkel szemben már olyan szakmai követelményeket támasztottak, amelyeket a gyakorlati tapasztalatszerzés egyszerű módszerével már nem lehetett megoldani. Ennek tulajdonítható, hogy ez időben mind gyakrabban találkozunk olyan törekvésekkel, amelyek az erdészeti szakismeretek megszerzését erre a célra létrehozott iskolákban kívánják lehetővé tenni. Így indult meg az erdőműveléstant is magába foglaló szakoktatás a német erdészeti mestersiskolákban, és innen jutottak el a szakemberek a világnak szinte minden részébe.

Érdemes tudnunk, hogy ezen mestersiskolák tananyagukat a XVIII. században élő francia erdésztudósok: *Buffon*, *Reamur*, *Monceau* művelből merítették.